

Nr 153

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1956/57 till universitetskanslersämbetet jämte en i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 76, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna dels till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar ett förslagsanslag av 220 000 kronor, dels ock till Universitetskanslersämbetet: Omkostnader ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 84, bland annat, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 februari 1956, framlagt de förslag i ämnet, vilka framgår av den följande redogörelsen.

1:o **Universitetskanslersämbetet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 2—13) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57, dels ock till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 219 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr Helén väckt motion (II: 659), vari hemställts, att riksdagen måtte dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, som framgår av universitetskanslerns anslagsskrivelse av den 16 december 1955, dels besluta att godkänna därav föranledda ändringar i den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaten för universitetskanslersämbetet från och med budgetåret 1956/57, dels ock anvisa till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar härför erforderligt förslagsanslag.

Avlöningsanslaget till universitetskanslersämbetet är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 172 000 kronor. Kungl. Maj:ts under

förevarande punkt framlagda förslag innebär en sammanlagd anslagshöjning med 47 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Med anledning av en av kanslern för rikets universitet gjord framställning bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 27 maj 1955 chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst två sakkunniga för att inom kanslersämbetet biträda med utredning rörande ämbetets framtida organisation. Samma dag tillkallades såsom sakkunniga för nämnda ändamål ledamoten av riksdagens första kammare, studiesekreteraren E. B. Holmqvist och ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren N. I. Johansson.

I skrivelse den 16 december 1955 angående anslag för nästa budgetår till universitetskanslersämbetet har *kanslern* — sedan under loppet av hösten 1955 samråd med de sakkunniga ägt rum — framlagt förslag till viss omorganisation av kanslersämbetet. I organisationsfrågan anför kanslern i n l e d n i n g s v i s följande.

Jag får erinra därom, att statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955:191 angående åtgärder i syfte att öka universitetens och högskolornas kapacitet m. m. bland annat pekade på den enligt utskottets mening tvingande nödvändigheten av att universitetskanslersämbetet snarast erhöle en sådan förstärkning av sin organisation och sina arbetskrafter att det skulle bli möjligt för ämbetet att bemästra icke blott de alltjämt ökande arbetsuppgifterna utan även de nya uppgifter, som följde av åtgärder till upprustning i olika avseenden av under ämbetets överinseende ställda lärosäten. Det syntes vidare utskottet betydelsefullt att kanslersämbetets organisation anpassades även med hänsyn till sådana ämbetets åligganden, som avsåge rationaliseringssträvanden berörande den högre undervisningen. Utskottet hade därvid bland annat haft sin uppmärksamhet riktad på de frågor, som stode i samband med en fortlöpande granskning av föreliggande studieplaner i syfte att i möjligaste mån begränsa studietidens längd.

Med anledning av detta uttalande från riksdagens sida vill jag understryka att kanslersämbetet från och med nästa budgetår är i oavvisligt behov av den angivna förstärkningen av organisationen för att ämbetet skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra de arbetsuppgifter, som i alltmera ökad omfattning redan har lagts och ytterligare förväntas komma att läggas på ämbetet. Detta framstår som desto mera nödvändigt som ämbetet, organisatoriskt sett, sedan åtskilliga år tillbaka icke varit så rustat, som göromålens antal och deras ofta komplicerade och tidskrävande art påfordrat. På grund av bristen på personal har åtskilliga uppgifter, som eljest normalt bort kunna utföras av ämbetets tjänstemän, i betydande utsträckning måst anförtros åt särskilda utom ämbetet stående, med till förfogande ställda medel ur åttonde huvudtitelns kommittéanslag avlönade arbetskrafter.

Till belysning av a r b e t e t s o m f a t t n i n g vid universitetskanslersämbetet har kanslern lämnat en uppgift om antalet vid ämbetet diarieförda ärenden för vart och ett av åren 1910—1955. I anslutning härtill anför kanslern följande.

Antalet diarieförda ärenden vid universitetskanslersämbetet har under senaste tioårsperiod stigit med över ettusen, innebärande en ökning med ungefär 50 procent. Antalet ärenden under år 1955 uppgår till och med den

9 december till 3 387 och överstiger sålunda antalet ärenden vid samma tidpunkt nästföregående år med över 400 stycken, trots att frågor rörande förordnande av biträdande lärare och kliniska amanuenser jämlikt nådigt brev den 3 juni 1955 decentraliserats från kanslersämbetet till de lokala akademiska myndigheterna. Detta synes mig markera ett förhållande, som även tidigare kunnat konstateras, nämligen att den allmänna stegringen av ämbetets arbetsuppgifter varit sådan, att parallellt med eller redan året efter en beslutad decentralisering av vissa grupper av ärenden likväl det sammanlagda antalet ärenden ökat. I det på Kungl. Maj:ts prövning för närvarande beroende förslaget till nya universitetsstatuter har vissa ytterligare decentraliseringsåtgärder av mig förordats. Därest dessa åtgärder vinner Kungl. Maj:ts bifall, kommer kanslersämbetet att avlastas från vissa ämbetet nu åvilande uppgifter. Att märka är emellertid, att de ärenden, som härvid kommer att bortfalla, är av huvudsakligen rent rutinmässig art, vilkas handläggning visserligen tager viss tid i anspråk, men vilkas avskiljande från ämbetet icke i och för sig innebär någon nämnvärd lättning i kvalitativt avseende.

De lämnade uppgifterna rörande antalet diarieförda ärenden lämnar icke en riktig bild av den samlade arbetsvolymen. Sålunda erhåller exempelvis universitetens och högskolornas särskilda petitaframställningar, även i de fall då de avser ett flertal olika anslagsrubriker och omfattar vitt skilda frågor, i regel allenast ett diarienummer för varje anslagsbegärande lärosäte. Antalet ärenden är därför i realiteten väsentligt större än vad som framgår av det angivna siffermaterialet.

Vad beträffar de till handläggning föreliggande ärendena torde kunna konstateras, att deras svårighetsgrad väsentligt ökat, bland annat på grund av vidtagna löneredringar, reformering av utbildningen på olika områden, nyutfärdade stadgar, nya studieplaner, särskilda åtgärder för ökad kursundervisning m. m. Vissa grupper av ärenden har visserligen karaktär av engångsuppgifter (exempelvis förslag till nya examensstadgor), medan däremot andra måste kontinuerligt fullföljas. Till denna kategori hör granskningen av studieplaner bland annat i syfte att begränsa studietidens längd. Sistnämnda arbetsuppgift, som är tidsödande, kräver stor noggrannhet och omsorg vid handläggningen.

I en vid kanslerns skrivelse fogad promemoria har lämnats en översikt över de olika arbetsuppgifterna vid kanslersämbetet. I anslutning till promemorian anför kanslern följande.

Jag vill framhålla dels att remissyttranden rörande betänkanden och utredningar av olika slag — med de numera angivna korta remisstiderna, vilka ofta nog sammanfaller med tiden för petitaärendenas behandling — i regel är mycket arbetskrävande och av högt kvalificerad natur, dels ock att kanslersämbetet har att på grund av remisser från flertalet av statsdepartementen yttra sig i ärenden, vilka fordrar en allmän kringsyn och erfarenhet rörande vitt skilda områden inom och utanför den egentliga statsförvaltningen. Detta bör särskilt uppmärksammas, då det gäller ämbetets organisation med hänsyn till det behov, som till följd härav föreligger för ämbetet av väl utbildad personal med fullgod administrativ erfarenhet. Ämbetets litenhet — även efter en upprustning — ärendenas kvalificerade art och de begränsade befordringsmöjligheterna gör det icke möjligt för ämbetet att tillgodose sitt behov av arbetskrafter genom anställande av amanuenspersonal. I detta avseende råder en mycket väsentlig

skillnad mellan ett verk av kanslersämbetets natur och ett departement eller vanligt centralt ämbetsverk.

De årligen föreliggande petitafrågorna, avseende över ett 100-tal anslag på riksstaten, intager en mycket central plats inom kanslersämbetets arbetsuppgifter och kräver omfattande förarbeten samt stor förtrogenhet med icke blott budgettekniska spörsmål och olika riksdagsfrågor utan även med universitetens och högskolornas särskilda problem. Kanslersämbetets samordnande verksamhet på dessa områden bör särskilt understrykas. I petitaärenden har ämbetet att avgiva yttranden och förslag till — förutom ecklesiastikdepartementet — inrikes-, finans- och civildepartementen. Vissa av dessa frågor kräver samråd med byggnadsstyrelsen. Överläggningar är vidare i regel erforderliga med vederbörande universitets- och högskolemyndigheter för närmare precisering av anslagsäskandena och nödvändiga kompletteringar av gjorda framställningar. På grund av svårigheter, icke minst till följd av universitetens och högskolornas alltför knappa resurser med avseende å administrativ personal, inlämnas petitaframställningarna ofta nog icke inom härför angiven tid, med påföljd att arbetet inom ämbetet blir ytterligt forcerat. Trots detta har det icke visat sig möjligt att avgiva ämbetets yttranden och skrivelser i petitaärenden inom den tid, som för ärendenas behandling i departementen varit önskvärd. Först genom en förstärkning av de kvalificerade arbetskrafterna inom kanslersämbetet torde en bättre sakernas ordning på detta område kunna uppnås.

I detta sammanhang torde vidare böra observeras att antalet rena rutinärenden undan för undan minskat och att de övriga ärendena i mycket hög grad påfordrar närmare utredningar och undersökningar innan de kan upptagas till avgörande.

N u v a r a n d e p e r s o n a l o r g a n i s a t i o n . Härvidlag fäster kanslern först uppmärksamheten på kanslerns ställning inom universitets- och högskoleorganisationen.

Kanslern utnämnes av Kungl. Maj:t efter föregånget, genom särskilda elektorer utsedda av universiteten, karolinska institutet, Stockholms högskola och tandläkarhögskolorna, förrättat val. Kanslern intager i främsta rummet ställningen som de nämnda lärosätenas förtroendeman. I motsats till verkschefer (generaldirektörer m. fl.) är kanslern icke lönegradsplacerad utan uppbär ett årligt, i avlöningsstaten för universitetskanslersämbetet upptaget arvode. Någon pensionsrätt eller pensionsålder finnes icke angiven för kanslern; någon daglig tjänstgöringstid är instruktionsmässigt icke bestämd för kanslern och han är icke att räkna som någon heltids-tjänstgörande befattningshavare. Chefskapet för kanslersexpeditionen åvilar kanslerssekreteraren.

För närvarande disponerar kanslersämbetet — kanslern oräknad — över följande personal:

- 1 kanslerssekreterare i Ca 37;
- 1 förste byråsekreterare i Ca 29;
- 1 byråsekreterare i Ca 25;
- 1 amanuens i reglerad befordringsgång med särskilt arvode å 3 888 kronor såsom extra föredragande;
- 1 kansliskrivare i Ca 15;
- 1 kanslibiträde i Ce 11;
- 1 kontorsbiträde i Ce 8;
- 1 expeditionsvakt i Ca 10.

Efter att ha erinrat om att det till följd av bristen på personal inom ämbetet under de senare åren varit oundgängligen nödvändigt att anlita experter och utanför ämbetet stående arbetskrafter för att biträda vid fullgörande av åtskilliga arbetsuppgifter, anför kanslern härutinnan ytterligare:

Anlitandet av experter är för kanslersämbetet i särskilda fall nödvändigt, men en dylik anordning medför i många fall i och för sig icke i vad avser den rent administrativa handläggningen av ärendena en avlastning för ämbetet. En viss överarbetning inom ämbetet av genom experter m. fl. utarbetade förslag har sålunda visat sig erforderlig. Då utanför ämbetet stående arbetskrafter anlåtats har detta vidare medfört den nackdelen, att ämbetets personal i viss utsträckning kommit att stå främmande för ärenden, som handlagts i denna ordning. De extra kostnader, som uppstått genom den sålunda praktiserade anordningen, vilken i åtskilliga fall måste betecknas som en nödlösning i ett prekärt läge, har varit betydande. För budgetåren 1952/53 och 1953/54 uppgick dessa kostnader till i avrundade tal respektive 37 400 kronor och 41 600 kronor. För första hälften av innevarande budgetår har dessa kostnader belöpt sig till i runt tal 19 000 kronor och torde böra för andra hälften uppskattas till i stort sett samma belopp, eller alltså tillhoppa 38 000 kronor. I medeltal torde för de fyra budgetåren 1952/53—1955/56 ifrågavarande kostnader böra uppskattas till i runt tal 32 000 kronor, vilket belopp med cirka 3 000 kronor överstiger avlöningen till en befattningshavare i byråchefsggraden.

Kanslerns förslag. För att i dagens läge kunna bemästra de föreliggande uppgifterna inom kanslersämbetet och även kunna möta den påfrestning, som är att vänta genom förslag från 1955 års universitetsutredning och andra med universitetens och högskolornas problem nu arbetande utredningar, föreslår kanslern följande ändringar i ämbetets personalorganisation:

1. Förändring av tjänsten som kanslerssekreterare i Ca 37 till tjänst som kanslerssekreterare och expeditionschef i Co 15.
2. Inrättande av en tjänst som byråchef i Ca 37 i stället för den av numera avlidne assessorn A. Hamacher innehavda befattningen som amanuens i reglerad befordringsgång med särskilt föredragandearvode.
3. Inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ca 31.
4. Förändring av tjänsten som byråsekreterare i Ca 25 till tjänst som förste byråsekreterare i Ca 27.
5. Inrättande av en tjänst som kontorist i Ce 13.
6. Inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Beträffande i ärendet avgivna *remissyttranden* hänvisas till propositionen.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Med hänsyn till universitetskanslersämbetets alltmer växande arbetsuppgifter är enligt min mening en viss förstärkning av ämbetets personal påkallad. Denna förstärkning bör såsom kanslern föreslagit avse såväl den administrativt utbildade personalen som biträdespersonalen.

Kanslern har vad beträffar den förra personalkategorien bland annat föreslagit inrättande av en byråchefstjänst i Ca 37 och en byrådirektörstjänst i Ca 31. Därvid har kanslern förutsatt, att den av numera avlidne assessorn A. Hamacher innehavda amanuensstjänsten åtminstone för de när-

maste åren kunde indragas. För egen del vill jag med anledning av kanslerns ifrågavarande förslag förorda, att en tjänst som byrådirektör i Ca 33 inrättas och att amanuens tjänsten bibehålles.

Mot den av kanslern föreslagna förändringen av byråsekreterartjänsten i Ca 25 till en tjänst som förste byråsekreterare i Ca 27 har jag ingen erinran.

Kanslerns förslag om en förbättrad löneställning för kanslerssekreteraren anser jag mig däremot icke kunna biträda.

Enligt vad jag nu förordat skulle kanslersämbetets administrativt utbildade personal komma att bestå av en kanslerssekreterare i Ca 37, en byrådirektör i Ca 33, en förste byråsekreterare i Ca 29, en förste byråsekreterare i Ca 27 och en amanuens i reglerad befordringsgång.

De inom kanslersämbetet förekommande arbetsuppgifterna torde såsom hittills fördelas mellan de olika befattningshavarna på sätt kanslern med hänsyn till föreliggande omständigheter finner lämpligt. Jag har sålunda icke ansett mig böra taga ställning till det förslag till fördelning av arbetsuppgifterna som redovisats i en inom ämbetet — i samband med ärendets remissbehandling — upprättad promemoria. I anslutning till det sagda må framhållas, att kanslern för närvarande äger att till kanslerssekreteraren överlåta beslutanderätten i härför lämpliga ärenden. Jag förutsätter, att ett dylikt överlåtande av beslutanderätt kommer att ske även till innehavaren av den av mig förordade byrådirektörstjänsten.

I fråga om kanslersämbetets övriga personal har kanslern föreslagit en förstärkning med en kontorist i Ce 13 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Häremot har jag ingen annan erinran än att jag i stället för kontoristtjänsten föreslår inrättande av en kanslibiträddestjänst i Ce 11. Ämbetets biträdes- och expeditivsvaktpersonal skulle sålunda komma att bestå av en kansliskrivare i Ca 15, två kanslibitraderna i Ce 11 och två kontorsbitraderna i reglerad befordringsgång samt en expeditivsvakt i Ca 10.

Under icke-ordinarieposten torde böra beräknas ett belopp av 9 000 kronor till extra arbetskraft, vikariatsersättningar och dylikt.

I *motionen II: 659* har anförts bland annat följande.

1955 års universitetsutredning, som redan framlagt flera förslag till en ofrånkomlig utvidgning av universitetens och högskolornas kapacitet och under sitt fortsatta arbete har att ta ställning till krav om mycket betydande utvidgning av våra högsta lärosäten, framhåller i sitt yttrande över kanslerns förslag bland annat att

»...den av kanslern föreslagna förstärkningen av kanslersämbetets organisation på intet sätt kan anses föregripa den prövning av universitetsförvaltningens organisationsfrågor, som utredningen kommer att företaga. Utredningen har nämligen den uppfattningen, att det föreliggande förslaget måste betecknas såsom ett minimiförslag med hänsyn till de omfattande uppgifter kanslersämbetet redan nu har. Under alla förhållanden måste kanslersämbetet enligt utredningens mening inom kort ges ytterligare personella resurser för att kunna motsvara de krav, som i ökad omfattning kommer att ställas på den centrala ledningen av universiteten och vissa högskolor. Utredningen vill starkt understryka, att kanslersämbetet icke utan vidare kan jämföras med ett centralt ämbetsverk av motsvarande omfattning, då universitetskanslern har en annan ställning än en statlig verkschef och förvaltningsområdet dessutom är särpräglat. Den

för universitetsutredningen avgörande synpunkten är emellertid, att kanslersämbetet ges sådana resurser att det kan fungera icke blott som ett universitetens förvaltningsorgan i inskränkt bemärkelse — d. v. s. för handläggning av ärenden av i huvudsak löpande natur — utan även som ett initiativtagande och rådgivande organ i frågor rörande högre utbildning och forskning. Med den utveckling som pågår på dessa områden blir icke minst den sistnämnda uppgiften alltmer maktpåliggande. Utredningen tillstyrker sålunda från de utgångspunkter den har att anlägga kanslerns förslag.»

Jag delar universitetsutredningens uppfattning. Mot denna bakgrund förefaller det nödvändigt att kanslersämbetets omorganisation måste ske enligt den inom ämbetet uppgjorda, på ingående kännedom om och erfarenhet rörande ämbetets personalbehov baserade organisationsplanen. Kungl. Maj:ts förslag innebär icke någon nämnvärd förstärkning av ämbetets resurser i fråga om kvalificerad personal och ger icke heller möjlighet till en fast organisatorisk uppbyggnad av ämbetet. Jag beklagar därför att Kungl. Maj:t icke ansett sig böra taga ställning till det förslag till fördelning av arbetsuppgifterna inom ämbetet, som redovisats i en i samband med ärendets behandling upprättad promemoria. Arbetets rationella bedrivande inom ämbetet förutsätter rimligen en sådan organisatorisk uppdelning i två arbetsenheter, varav en med byråchefen och en med byrådirektören som chef, som svarar mot ärendenas fortsatta handläggning inom departementets statssekreteraravdelning och dess expeditiönschefens avdelning.

Vad beträffar befattningen som kanslerssekreterare bör särskilt uppmärksammas att kanslerssekreteraren som en följd av universitetskanslerns fria ställning har att uppehålla chefskapet för kanslersexpeditionen. Det förefaller naturligt att kanslern, med den ställning kanslerssekreteraren sålunda intar i ämbetets organisation, skall liksom hittills kunna på honom överlåta beslutanderätten i härför lämpade ärenden. En dylik beslutanderätt bör däremot knappast överlåtas på andra befattningshavare inom ämbetet (byråchef och byrådirektör). Med hänsyn till ärendenas ökade omfattning och den stigande svårigheten att överblicka de olika vetenskapsgrenar, som ligger under ämbetets överinseende, måste på innehavaren av denna tjänst ställas mycket höga krav. För att posten även framdeles skall kunna rekryteras med kompetent person fordras en mot tjänstens verkliga art svarande lönesättning. Det bör i sammanhanget erinras om att såväl kanslersbefattningen som kanslerssekreterartjänsten inom ej alltför många år måste nybesättas, varvid kvalifikationsgraden hos de personer som kan komma i åtanke för den senare befattningen torde vara beroende på den lönesättning som nu fastställes.

Utskottet får erinra om att utskottet tidigare i olika sammanhang yttrat sig angående universitetskanslersämbetets organisation och beträffande frågan om kanslerssekreterartjänstens lönegradsplacering. Utskottet pekade sålunda senast i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955:191 på den enligt utskottets mening tvingande nödvändigheten av att universitetskanslersämbetet snarast erhöles en sådan förstärkning av sin organisation och sina arbetskrafter att det skulle bli möjligt för ämbetet att bemästra icke blott de alltjämt ökande arbetsuppgifterna utan även de nya uppgifter,

som följde av åtgärder till upprustning i olika avseenden av under ämbetets överinseende ställda lärosäten. Det syntes utskottet vidare betydelsefullt att kanslersämbetets organisation anpassades även med hänsyn till sådana ämbetets åligganden, som avsåge rationaliseringssträvanden berörande den högre undervisningen.

Universitetskanslern har den 16 december 1955 framlagt förslag till ämbetets omorganisation, innebärande följande ändringar i personalorganisationen:

1. Förändring av tjänsten som kanslerssekreterare i Ca 37 till tjänst som kanslerssekreterare och expeditionschef i Co 15.
2. Inrättande av en tjänst som byråchef i Ca 37 i stället för den av numera avlidne assessorn A. Hamacher innehavda befattningen som amanuens i reglerad befordringsgång med särskilt föredragandearvode.
3. Inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ca 31.
4. Förändring av tjänsten som byråsekreterare i Ca 25 till tjänst som förste byråsekreterare i Ca 27.
5. Inrättande av en tjänst som kontorist i Ce 13.
6. Inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Över förslaget har utlåtanden inhämtats av statskontoret, statens lönenämnd och 1955 års universitetsutredning.

Departementschefen har för sin del ansett en viss förstärkning av kanslersämbetets administrativt utbildade personal erforderlig och i sådant avseende förordat inrättandet vid ämbetet av en ny befattning såsom byrådirektör i lönegraden Ca 33 samt uppflyttning av en nu i lönegraden Ca 25 placerad byråsekreterartjänst till en tjänst som förste byråsekreterare i lönegraden Ca 27. I fråga om övrig personal tillstyrker departementschefen en förstärkning av ämbetet med en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Ce 11 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång.

I motionen II: 659 har yrkats, att riksdagen ville besluta att kanslersämbetet får den organisation kanslern i sin ovannämnda skrivelse av den 16 december 1955 föreslagit.

Enligt kanslerns förslag skulle den administrativt utbildade personalen vid ämbetet bestå av fem befattningshavare och övrig personal av sex befattningshavare. Departementschefens förslag omfattar samma antal tjänster. Skillnaden mellan vad departementschefen tillstyrkt och kanslern begärt hänför sig främst till löneplaceringen av vissa befattningar vid ämbetet.

Statskontoret och statens lönenämnd, vilka myndigheter besitter särskild överblick och sakkunskap på områden berörande organisations- och lönespörsmål, har icke biträtt kanslerns förslag. Departementschefen har icke heller vid sin prövning av ärendet ansett sig böra förorda en organisation efter de riktlinjer kanslern uppdragit.

Vid sådant förhållande och då Kungl. Maj:ts förslag innebär en förstärkning av ämbetet ansluter utskottet sig härtill och avstyrker bifall till motionen II: 659. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet riktad på de behov av ytterligare förstärkning av ämbetets personal, som framdeles kan befinnas påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 659, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för universitetskanslersämbetet, som föranledes av vad departementschefen anfört:

b) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvode till universitetskanslern	38 280
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	98 800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	47 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	34 320
Summa kronor	219 000

c) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 219 000 kronor;

II. att motionen II: 659, såvitt den icke behandlats under I., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o) **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 14), vilket innebär en anslagshöjning med 2 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 21 000 kronor.

Stockholm den 22 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Leander, Näsström, Hesselbom, Gustaf Andersson, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Nils Theodor Larsson, Rikard Svensson, Sunne, fröken Ranmark, herrar Aastrup, Arrhén och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Pettersson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Johansson i Mysinge, Jansson i Kalix, Cassel, fröken Vinge, herrar Blidfors och Helén.

Reservation

vid punkten 1 (Universitetskanslersämbetet: Avlöningar) av herrar Nils Theodor Larsson, Sunne, Aastrup, Arrhén, Bengtson, Malmborg i Skövde, Hoppe, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Cassel, fröken Vinge och herr Helén, vilka ansett att

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Utskottet får erinra om att utskottet tidigare i olika sammanhang yttrat sig angående universitetskanslersämbetets organisation och beträffande frågan om kanslerssekreterartjänstens lönegradsplacering. I sistnämnda avseende framhöll utskottet i sitt utlåtande 1954: 8, punkten 75, att starka skäl talade för uppflyttning av denna tjänst till lönegraden Co 15. Med hänsyn till sina speciella arbetsuppgifter syntes enligt utskottets mening kanslersämbetet icke kunna jämföras med något annat ämbetsverk och en förändrad löneställning för kanslerssekreterartjänsten icke böra få tillmätas någon prejudicerande betydelse med avseende å övriga tjänster inom statsförvaltningen. Utskottet har vidare senast i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 191 pekat på den enligt utskottets mening tvingande nödvändigheten av att universitetskanslersämbetet snarast erhöles en sådan förstärkning av sin organisation och sina arbetskrafter att det skulle bli möjligt för ämbetet att bemästra icke blott de alltjämt ökande arbetsuppgifterna utan även de nya uppgifter, som följde av åtgärder till upprustning i olika avseenden av under ämbetets överinseende ställda lärosäten. Det syntes utskottet vidare betydelsefullt att kanslersämbetets organisation anpassades även med hänsyn till sådana ämbetets åligganden, som avsåge rationaliseringssträvanden berörande den högre undervisningen.

Universitetskanslern har den 16 december 1955 framlagt förslag till ämbetets omorganisation, innebärande följande ändringar i personalorganisationen:

1. Förändring av tjänsten som kanslerssekreterare i Ca 37 till tjänst som kanslerssekreterare och expeditionschef i Co 15.
2. Inrättande av en tjänst som byråchef i Ca 37 i stället för den av numera avlidne assessorn A. Hamacher innehavda befattningen som amanuens i reglerad befordringsgång med särskilt föredragandearvode.

3. Inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ca 31.
4. Förändring av tjänsten som byråsekreterare i Ca 25 till tjänst som förste byråsekreterare i Ca 27.
5. Inrättande av en tjänst som kontorist i Ce 13.
6. Inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringgång.

Över förslaget har utlåtanden inhämtats av statskontoret, statens lönenämnd och 1955 års universitetsutredning.

Departementschefen har för sin del ansett en viss förstärkning av kanslersämbetets administrativt utbildade personal erforderlig och i sådant avseende förordat inrättandet vid ämbetet av en ny befattning såsom byrådirektör i lönegraden Ca 33 samt uppflyttning av en nu i lönegraden Ca 25 placerad byråsekreterartjänst till en tjänst som förste byråsekreterare i lönegraden Ca 27. I fråga om övrig personal tillstyrker departementschefen en förstärkning av ämbetet med en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Ce 11 och en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringgång.

I motionen II: 659 har yrkats, att riksdagen ville besluta att kanslersämbetet får den organisation kanslern i sin ovannämnda skrivelse av den 16 december 1955 föreslagit.

Såvitt utskottet kan finna innebär Kungl. Maj:ts föreliggande förslag beträffande den administrativt utbildade personalen vid universitetskanslersämbetet icke någon mera avsevärd upprustning av ämbetet. Förstärkningen består endast i dels inrättandet av en ny byrådirektörsbefattning i Ca 33 i stället för en tidigare av assessorn A. Hamacher uppehållen befattning som extra föredragande (avlönning som amanuens i Ce 25: 28 + särskilt arvode av 3 888 kronor), dels ock bibehållande av en amanuensbefattning, vilken kanslern under förutsättning av att den av honom föreslagna förstärkningen av organisationen genomfördes ansett kunna indragas. I fråga om övrig personal vid ämbetet har den av kanslern begärda kontoristtjänsten av departementschefen utbytt mot en kanslibiträdesbefattning, varigenom den planlagda organisationen i denna del försvagats.

Kanslern har framhållit, att genom den av honom förordade organisationen skulle arbetet inom kanslersämbetet kunna organiseras på ett planmässigt och effektivt sätt, ämbetets insatser för universitetens och högskolornas utveckling befrämjas samt ämbetet tillgodose rationaliseringssträvanden, berörande den högre undervisningen. Universitetsutredningen har betonat, att den av kanslern föreslagna förstärkningen av ämbetets organisation på intet sätt kunde anses föregripa den prövning av universitetsförvaltningens organisationsfrågor, som utredningen komme att företaga. Enligt utredningen måste kanslerns förslag betecknas såsom ett minimiförslag med hänsyn till de omfattande uppgifter ämbetet redan nu hade. Utredningen har härjämte understrukt, att kanslersämbetet icke utan vidare kunde jämföras med ett centralt ämbetsverk av motsvarande omfatt-

ning, då universitetskanslern hade en annan ställning än en statlig verksamhetschef och förvaltningsområdet dessutom vore särpräglat.

Utskottet vill liksom utredningen understryka vikten av att ämbetet utrustas med sådana resurser att det kan fungera icke blott som ett universitetens förvaltningsorgan i inskränkt bemärkelse — d. v. s. för handläggning av ärenden av i huvudsak löpande natur — utan även som ett initiativtagande och rådgivande organ i frågor rörande högre utbildning och forskning. Med den utveckling, som pågår på dessa områden blir — såsom utredningen även påpekat — sistnämnda uppgift alltmera maktpåliggande. Utskottet vill för sin del betona, att det synes utskottet angeläget, att kanslersämbetet inför den utveckling på universitets- och högskoleområdet, som under de närmaste åren är emotse, får en organisation som kan anses motsvara lägets krav.

Utskottet får vidare erinra om att det till följd av bristen på personal vid ämbetet under de senare åren visat sig nödvändigt att anlita utanför ämbetet stående arbetskrafter för att biträda vid fullgörande av åtskilliga uppgifter. Härigenom har icke oväsentliga extra kostnader uppkommit, vilka bestritts med anlitan av medel ur vederbörligt kommittéanslag. Enligt utskottets mening medför en dylik anordning, vilken främst är att betrakta som en nödlösning i ett prekärt läge, åtskilliga nackdelar, icke minst genom att ämbetets personal i viss utsträckning kommit att stå främmande för ärenden, som handlagts i denna ordning.

Utskottet, som ansett sig böra allenast som ett provisorium godtaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vill med anledning av motionen II: 659 framhålla, att utskottet förutsätter att berörda organisationsfråga snarast möjligt blir föremål för ytterligare utredning under nära samverkan med universitetsutredningen. Ifrågavarande motion torde enligt utskottets mening icke böra till annan riksdagens åtgärd föranleda än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet anfört.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av motionen II: 659, såvitt den icke behandlats under I., i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»